

ТРИДЕСЕТ И ОСМО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия по културата и медиите

1746
6
7

С Т А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: разпореждане N 950-01-19/20.01.1999 г. във връзка с
определението на Конституционния съд по к.д. N 36/98.

На извънредно заседание, състояло се на 27.01.1999 г., Комисията по културата и медиите обсъди Определението на Конституционния съд от 19.01.1999 г., с което Народното събрание е конституирано като страна по к.д. N 36/98 г., както и Искането от група народни представители за обявяване на противоконституционност на разпоредби от Закона за радиото и телевизията (обн.ДВ, бр.138/24.11.1998 г.).

След проведената дискусия по аргументите, изложени от групата народни представители, Комисията по културата и медиите прие с гласуване следното становище:

- **счита, че текстовете, посочени в Искането, а именно** чл.5; чл.7, т.8; чл.11, ал.2; чл.24; чл.26, т.3; чл.29, ал.1; чл.30, ал.2 и 3; чл.31; чл.32; чл.33; чл.37, ал.2; чл.52, ал.1; чл.58, ал.1; чл.59, ал.2, т.3; чл.61, ал.1; чл.93, ал.1; чл.94; чл.96; чл.98; чл.99; чл.101, ал.1; чл.102, т. 2 и 3; чл.105, ал.1, 3 и 4; чл.106, ал.2; чл.107, ал.3; чл.109, ал.2; чл.111, т.6; чл.113; чл.114; чл.115; чл.116; чл.117; чл.118; чл.119; чл.120; чл.123; чл.125, ал.2; чл.127, ал.1; § 2, ал.1, 3 и 4; § 3; § 5, ал.2, 3 и 4 и § 9 - изцяло, както и частично - на чл.67, т.2, относно думата „груби“; чл.93, ал.4 относно думите „по всяко време“; чл.111 относно думите „до Държавната комисия по далекосъобщения“;

концепция, програмен профил, програмна схема“ и чл.112, ал.1
относно думите „на Държавната комисия по далекосъобщенията“,
**не противоречат на Конституцията на Република България и на
ратифицираната Европейска конвенция за трансгранична
телевизия.**

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО КУЛТУРАТА И МЕДИИТЕ:

(Ст. Райчевски)

ТРИДЕСЕТ И ОСМО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия по културата и медиите

МОТИВИ
към
СТАНОВИЩЕ

на Комисията по културата и медиите
по Конституционно дело номер 36/1998 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Определение на Конституционния съд от 19 януари 1999 г. Народното събрание е конституирано като страна по к.г. N 36/1998 г. във връзка с искане на 52 народни представители за установяване изцяло или частично конституционностъобразността на 55 разпоредби от Закона за радиото и телевизията (обн. ДВ, бр. 138/1998 г.). С определянето е предоставена възможността да бъде изразено писмено становище в 14-дневен срок.

I. Относно искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 5 от Закона за радиото и телевизията.

Групата народни представители твърди, че в Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) се определя негативно или позитивно кръгът на лицата, които могат да бъдат радио- и телевизионни оператори, като се позовава на чл. 39, ал.1 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията и Решение N 21/1996 на Конституционния съд /КС/.

В искането е фиксиран чл. 5 от ЗРТ с искане той да бъде обявен за противоконституционен.

Кръгът на лицата, които могат да бъдат радио- и телевизионни оператори се урежда от ЗРТ чрез разпоредбите на чл. 5 и чл. 6. В своето единство и цялост чл. 5 и чл. 6 от ЗРТ удовлетворяват изискванията на чл. 39, ал. 1 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията, които регламентират правото да се изразява мнение и то да се разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин, както и да се получава и разпространява информация. Нещо повече, в чл. 6 приложното поле на ЗРТ обхваща всички физически и юридически

лица, "чиято основна цел е да допринасят за реализиране на конституционното право на информация".

По този начин се дава възможност за осъществяване на радио и телевизионна дейност на неправителствени организации, училища, читалища и университети, което отразява обществената необходимост за разпространение и получаване на политическа, икономическа, културна, научна, образователна и друга социално значима информация.

Изискването в чл. 5 от ЗРТ търговските радио- и телевизионни оператори да са търговски дружества произтича от необходимостта за защита на обществения интерес и поставянето му над интереса на едноличните търговци. Ограничението за едноличните търговци е въведено поради липсата на регламентиран минимален капитал, липсата на гаранции при наследяване, възможни усложнения при семейна имуществена общност и пр.

Възможността за осъществяване на радио- и телевизионна дейност от едноличните търговци, като обществени оператори, съгласно чл. 6 от ЗРТ и защитата на обществения интерес, гарантиран от чл. 5 от ЗРТ във връзка с липсата на финансови гаранции удовлетворява изискванията на чл. 39, ал. 1 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията.

В Решение N 21 на КС от 14 ноември 1996 г. по к.г. N 19 от 1996 г. изрично е упоменато: "Законодателното установяване на условия, ограничения или формалности в защита на конституционни ценности (основания) е суверенно право на законодателя. Това важи с особена сила за създаването и разпространяването на радио- и телевизионни програми. Поради институционалния характер на електронните медии, тяхното въздействие върху общественото мнение и върху обществените процеси, Конституцията предвижда не само право на държавата да регулира тяхното създаване и дейност, но и задължение да стори това".

Във връзка с гореизложеното считаме, че искането за обявяване на чл. 5 от ЗРТ за противоконституционен е необосновано и неоснователно.

II. Относно искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 7, т. 8 от ЗРТ

Задълженията на БНТ и БНР за предоставяне на възможност на гражданите да се запознаят с официалната позиция на

държавата по важни въпроси на обществения живот съгласно разпоредбата на чл. 7, т. 8 от ЗРТ се интерпретират от групата народни представители чрез тяхното искане до КС като: нарушаване на политическия плурализъм съгласно чл. 11, ал. 1 от Конституцията, нарушаване на свободата за изразяване на мнение, съгласно чл. 39 от Конституцията, нарушаване на забраната за цензура, съгласно чл. 40 от Конституцията и нарушаване правото на информация, съгласно чл. 41 от Конституцията. В искането се твърди, че чл. 51 от ЗРТ изчерпва възможността на гражданите да се информират от държавните органи чрез служебни съобщения в случай на бедствие или на непосредствена заплаха за живота, сигурността и здравето на населението или на отделни лица. В искането се твърди, че съществува опасност парламентарното мнозинство да индоктринира общественото съзнание за обществено-политическо устройство и развитие, без да се дава такава възможност на опозицията.

БНТ и БНР са национални обществени оператори за радио- и телевизионна дейност. Като национални обществени оператори те предоставят на гражданите възможност да се запознаят с официалната позиция на държавата относно обществено значимите проблеми на националната сигурност, борбата с престъпността, социалната стабилност, здравеопазването, образованието, националната култура и пр.

Изключването на възможността гражданите да се запознаят с официалната държавна позиция по обществено значими проблеми нарушава тяхното конституционно право да получават информация, съгласно чл. 41 от Конституцията.

От друга страна, в условията на свободен медиен пазар и при наличието на частни радио- и телевизионни оператори с национален обхват е изключена възможността за налагане на цензура върху информацията и игнориране на политическия плурализъм, защитен чрез чл. 11, ал. 1 от Конституцията. Такава защита на политическия плурализъм е гарантирана и от чл. 52, ал. 2 от ЗРТ, регламентиращ незабавно предоставяне от БНТ и БНР на програмно време за пряко предаване на пленарни заседания на Народното събрание. Преките предавания по своята същност са израз на политически плурализъм от страна на Народното събрание като институция. Съгласно чл. 37, ал. 1 от Правилника за организация и дейност на Народното събрание пленарните заседания на НС се предават пряко от БНР на опре-

делена от него честота, която покрива територията на цялата страна. С преки предавания по БНТ се отразява ежеседмично и парламентарният контрол.

Всички държавни органи се формират съгласно ред, определен от Конституцията и законите на Република България. В този смисъл твърдението, че официалната държавна позиция може да индоктринира общественото съзнание означава, че се поставя под съмнение легитимността на всички държавни органи, които са конституирани при парламентарно мнозинство на определена политическа сила. В този аспект твърдението на групата народни представители поставя под съмнение основните принципи на конституционния ред в Република България.

Като се има предвид изложеното, считаме, че искането за обявяване на противоконституционността на чл. 7, т. 8 от ЗРТ е неоснователно.

III. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 11, ал. 2 от ЗРТ

В искането до КС групата народни представители интерпретира разпоредбата на чл. 11, ал. 2 от ЗРТ като цензура, т.е. като противоречаща на чл. 40, ал. 1 от Конституцията, който не допуска цензурата в средствата за масова информация.

Разпоредбите на чл. 11 от ЗРТ гарантират свободата на журналистите да изразяват свободно своето мнение в радио- и телевизионни предавания. В своя широк смисъл гаранцията за свободно изразяване на мнение е регламентирана в чл. 11, ал. 1 на ЗРТ. Чрез чл. 11, ал. 3 от ЗРТ е гарантирана възможността на журналистите за публична критика спрямо програмната политика на радио- и телевизионните оператори, в които те работят, като тази критика не се счита за нелоялност към работодателя. В чл. 11, ал. 4 от ЗРТ е регламентирано правото на журналистите да откажат изпълнението на възложена задача, ако тя противоречи на техните лични убеждения, не е свързана с изпълнение на разпоредбите на ЗРТ или на съответните договори. В ал. 6 на същия член по изключително ясен начин е дефинирано съдържанието на редакционния статут.

Разпоредбата на чл. 11, ал. 2 от ЗРТ регламентира договорните отношения между журналистите и техните

работодатели. Институциите и указанията, свързани с упражняване на журналистическата дейност могат да се получават само от органите за управление на радио- и телевизионните оператори. Тези инструкции и указания са във връзка с договорите и тяхното изпълнение и са пряк израз на трудовите взаимоотношения на двете договорили се страни. Гаранции за защита правата на журналистите, по смисъла на ал. 2, дава разпоредбата на ал. 6, т. 2 от същия член 11 на ЗРТ. Игнорирането на предварително и доброволно поети договорни задължения, свързани с технологичната реализация, води до невъзможност да се управлява и администрира организационната структура - радио- и телевизионен оператор.

От тази гледна точка искането на групата народни представители за обявяване на противоконституционна нормата на чл. 11, ал. 2 е немотивирано. Още повече, че в тази норма е изключена възможността за получаване на инструкции и указания от лица и/или групи извън органите за управление на радио-телевизионните оператори.

Като се има предвид изложеното, няма никакво основание да се приеме, че чл. 11, ал. 2 от ЗРТ противоречи на чл. 40, ал. 1 от Конституцията.

IV. Относно искането за обявяване на противоконституционността на чл. 24 от ЗРТ и свързаните с него чл. 29, ал. 1; чл. 30, ал. 2 и ал. 3; чл. 31; чл. 32; чл. 33; чл. 37, ал. 2; чл. 58, ал.1; чл. 61, ал. 1; чл. 98; чл. 99; чл. 101, ал. 1; чл. 106, ал. 2; чл. 113; чл. 114; чл. 115; чл. 116; чл. 117; чл. 118; чл. 119; чл. 120; чл. 123; чл. 125, ал.2; чл. 127, ал. 1; §2, ал. 1, ал. 3 и ал. 4; § 3; § 5, ал. 2, ал. 3 и ал. 4.

В своето искане до Конституционния съд групата народни представители атакува като противоконституционен чл. 24 от ЗРТ и всички текстове в Закона, свързани с НСРТ. Оспорва се начинът на конституиране на НСРТ като противоречащ на текста на чл. 20 от ЗРТ и чл. 40, ал. 1 от Конституцията.

Съгласно Решение N 21 на КС по к.г. N 19/1996 "Законодателят е длъжен сред различните възможни модели за създаване на НСРТ да избере този от тях, който в най-голяма степен съответства на характера на органа, неговата независимост и значението му за цялото общество. Извън компетентността на съда е да дава указания за начина на

използване на различните принципи (квотен, паритетен, ротационен и др., поотделно или в съчетание) при създаване на независими органи. Във всички случаи, обаче, спазването на принципа на политическия неутралитет при създаването и функционирането на НСРТ е от решаващо значение за конституционносъобразността на уредбата.”

В мотивите към Указ N 353 на Президента на Република България за връщане за ново обсъждане на ЗРТ, приет от НС на 23.09.1998 г., е отбелязано, че “не са безбройни начините за създаване на НСРТ и субектите, които биха могли да избират или назначават неговите членове. Предложенията на народните представители за дебатите по Закона прекрасно илюстрират това.”

След новото обсъждане на ЗРТ в Народното събрание като резултат от упражненото от Президента вето бе възприет квотният принцип, според който НСРТ се създава чрез две квоти - 5 члена, избирани от Народното събрание и 4 члена, назначавани от Президента. По този начин НСРТ се създава само от органите, пряко избрани от народа - Народното събрание и Президента. Така в избора на НСРТ участват органи, представляващи еманация на целия народ, а не на отделни социални групи и съсловия. Това условие се гарантира от чл. 67, ал. 1 от Конституцията, където е посочено, че “народните представители представляват не само своите избиратели, а целия народ”, както и от чл. 92, ал. 1 на Конституцията, който посочва, че Президентът “олицетворява единството на нацията”.

Квотният принцип при създаването на НСРТ е съчетан с ротационен механизъм, който се явява допълнителна гаранция за независимостта на НСРТ. При новото разглеждане на ЗРТ бяха отчетени мотивите на Президента, че “сроктът на мандата на членовете на НСРТ следва да бъде удължен на 6 години, като след първите две години, чрез жребий отпадат трима - двама членове от квотата на Народното събрание и един от квотата на Президента; на втория жребий след две години - един от квотата на Народното събрание и двама от квотата на Президента. След това всеки от членовете на НСРТ ще има пълен 6-годишен мандат, като съставът на Съвета ще се обновява на всеки две години чрез нов избор или назначение”.

Поради изложените съображения считаме, че уважаемият Конституционен съд не би следвало да удовлетвори искането

на групата народни представители за обявяване на противоконституционност на текстовете на чл. 24 и свързаните с него текстове на чл. 29, ал. 1; чл. 30, ал. 2 и ал. 3; чл. 31; чл. 32; чл. 33; чл. 37, ал. 2; чл. 58, ал. 1; чл. 61, ал. 1; чл. 98; чл. 99; чл. 101, ал. 1; чл. 106, ал. 2; от чл. 113 до чл. 120; чл. 123; чл. 125, ал. 2; чл. 127, ал. 1; § 2, ал. 1, ал. 3 и ал. 4; § 3; § 5, ал. 2, ал. 3 и ал. 4.

V. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от ЗРТ

В искането си до КС групата народни представители оспорва нормите от ЗРТ, които не допускат в НСРТ и управителните съвети на БНР и БНТ да има членове, които са били щатни и нещатни сътрудници на бившата ДС. Искането се позовава на чл. 5, ал. 3; чл. 6, ал. 2; чл. 31, ал. 3 и чл. 57, ал. 1 от Конституцията.

В Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност /ДВ, бр. 63/06.08.97/ съществува разпоредба, съгласно която се извършва проверка за принадлежност към бившата ДС на лицата, които кандидатстват или заемат длъжностите на генерални директори на БНТ и БНР (чл. 3, ал. 1, т. 31). Това условие е обществено необходимо, тъй като бивши сътрудници на ДС не могат да имат гарантирана независимост по отношение на изискването за свобода и липса на цензура на средствата за масова информация, съгласно чл. 40, ал. 1 от Конституцията.

Обезпечаването на това конституционно право изисква ограничение на правата на малка група, с оглед опазването на широкия обществен интерес. Такова ограничение е допустимо поради факта, че не противоречи на чл. 6, ал. 1 от Конституцията, където точно са изредени недопустимите ограничения, а именно: въз основа на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение и имуществено състояние. Като се има предвид, че генералните директори на БНР и БНТ се избират от НСРТ, съгласно чл. 32, ал. 1, т. 2 от ЗРТ, а управителните съвети на двете медии се утвърждават от НСРТ, съгласно чл. 32, ал. 1, т. 3, то същото ограничение би следвало да се пренесе и за членовете и на НСРТ и управителните съвети на БНР и БНТ.

Необосновано е позоваването на групата народни представители на чл. 5, ал. 3 от Конституцията. Ограничението

съгласно ЗРТ не бива да се интерпретира като осъждане по смисъла на наказателното право, т.е. да се търси механизмът на обратното действие на Закона за радиото и телевизията. В същия контекст следва да се интерпретира и позоваването от групата на народните представители на чл. 31, ал. 3 от Конституцията.

В искането си групата народни представители се позовава и на чл. 57, ал. 1 от Конституцията, който регламентира неотменимостта на основните конституционни права на гражданите. Това позоваване е неаргументирано поради факта, че ограничението за членство в НСРТ и управителните съвети на БНР и БНТ не е дискриминация на посочените конституционни признаци, съгласно чл. 6, ал. 2 от Конституцията.

От изложеното следва, че няма основание чл. 26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от ЗРТ да се обявят за противоконституционни.

VI. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 30, ал. 2 от ЗРТ

В искането до Конституционния съд групата народни представители твърди, че чл. 30, ал. 2 от ЗРТ противоречи на чл. 1, ал. 3 от Конституцията, според който никой не може да присвоява осъществяването на народния суверенитет.

Съгласно Решение N 9 на КС от 1994 г. се посочва, че при мандатност основанията за предсрочно прекратяване на индивидуален мандат трябва да бъдат винаги или обективни факти или оставка. Възникването на тези обстоятелства води до настъпването на конкретни правни последици, независимо кой е органът, който ги е установил. В съответствие с това решение на КС са разпоредбите на чл. 30, ал. 2 от ЗРТ. Нещо повече, механизмът на освобождаване, регламентиран чрез тези разпоредби, гарантира независимостта на НСРТ от органите, които са го съставили.

Като се има предвид изложеното считаме, че няма основания чл. 30, ал. 2 от ЗРТ да се объяви за противоконституционен.

VII. Относно искането за обявяване на противоконституционност частично или напълно на чл. 32, ал. 1, т. 9; чл. 105, ал. 1 и ал. 3; чл. 106, ал. 2; чл. 107, ал. 3; чл. 109, ал. 2; чл. 111; чл. 112, ал. 1; чл. 113; чл. 114, ал. 1 и ал. 2; чл. 115, ал. 2, ал. 3 и ал. 4; чл. 118; чл. 119, ал. 1; чл. 120; чл. 123; чл. 125, ал. 2 и ал. 3;

В искането се оспорват частично или напълно разпоредбите от ЗРТ, свързани с правото на Държавната комисия по далекосъобщения (ДКД) да издава лицензи за радио- и телевизионна дейност. В искането се посочва, че това право противоречи на чл. 37, ал. 1; чл. 39, ал. 1; чл. 40, ал. 1; чл. 41, ал. 1 от Конституцията.

С развитието на информационните технологии в световен мащаб протича сливане /конвергенция/ между телекомуникациите, електронните средства за масова информация и информационно-цифровите технологии. Пряк израз на тази конвергенция е световната информационна мрежа "ИНТЕР-НЕТ", която поставя вече редица юридически предизвикателства в регулирането на информационно-телекомуникационния пазар. Отражение на тези предизвикателства е пакетът от два закона, уреждащ тази материя - ЗРТ и Закона за далекосъобщенията (ЗД). Конвергенцията води до все по-голямо припокриване на дейностите на далекосъобщителните оператори и радио-телевизионните оператори. От друга страна, един и същ субект може да оперира и в двата вида дейности. Лицензирането на далекосъобщителните дейности се осъществява по ЗД от ДКД, докато лицензирането на художествено-програмната дейност - по ЗРТ от НСРТ. Основен момент в тези дейности, обаче, е фактът, че за разпространение на радио- и телевизионни програми се използва радиочестотният ресурс и всички, свързани с него технологични условия. По тази причина чрез ЗРТ и ЗД е въведен единен лицензиращ орган - ДКД, който регулира дейностите, свързани с радиочестотния спектър, отдаден на Република България, съгласно международни споразумения.

В процеса на лицензиране НСРТ не е административен орган, съгласно ЗАП, поради факта, че съгласно ЗРТ той е независим, недържавен орган. От това произтича липсата на правна защита за лицензиантите и кандидатите за лицензи по ЗАП и по ЗВАС. Едновременно с това, лицензиращият орган ДКД работи при условията на взаимна компетентност с НСРТ, която е точно регламентирана в ЗРТ. В ЗД не са предвидени основания за отказ за издаване на лицензия от ДКД, когато това не е предложено от НСРТ. Съгласно чл. 115, ал. 3 от ЗРТ от НСРТ се подготвя проект за лицензия и при липса на основания съгласно ЗД, ДКД не може да го измени, допълни или подмени.

Съгласно чл. 119 от ЗРТ от ДКД се осъществяват изменения и прекратяване на лицензия само по предложения на НСРТ.

От изложеното е видно, че твърденията за възможна намеса на държавните органи ДКД или МС в работата на обществения независим орган НСРТ са неоснователни.

С редица свои решения КС се произнася по проблема на "комуникационните права" и регулаторните органи в информационната област. В Решение N 33/1998 г. на КС е обсъждана връзката между свободата на словото и правомощията на ДКД, съгласно ЗД. В Решение N 7/1996 г. по к.г. N 1/1996 г. е изяснено, че държавната намеса при разпределението на честотния ресурс е неизбежна, откъдето следва, че свободата на медиите по чл. 40, ал. 1 от Конституцията не е заплашена от намесата на държавни органи. Същото се отнася и по отношение на чл. 39, ал. 1 от Конституцията, както и по отношение на чл. 41, ал. 1 от Конституцията.

Като се има предвид изложеното, считаме че няма основание да се обявят за противоконституционни частично или напълно текстовете на чл. 32, ал. 1, т. 9; чл. 105, ал. 1 и ал. 3; чл. 106, ал. 2; чл. 107, ал. 3; чл. 109, ал. 2; чл. 111; чл. 112, ал. 1; чл. 113; чл. 114, ал. 1 и ал. 2; чл. 115, ал. 2, ал. 3 и ал. 4; чл. 118; чл. 119, ал. 1; чл. 120; чл. 123; чл. 125, ал. 2; чл. 125, ал. 3.

VIII. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 52, ал. 1 от ЗРТ

Вносителите на искането до Конституционния съд оспорват чл. 52, ал. 1 от ЗРТ във връзка с чл. 6, ал. 2; чл. 11, ал. 1 и ал. 2; чл. 37, ал. 1; чл. 39; чл. 40 и чл. 41 от Конституцията. Твърди се, че чрез чл. 52, ал. 1 от ЗРТ съществува опасност от допускане на привилегии, основани на политическа принадлежност, заплахата за свободата на съвестта и мисълта, както и за комуникационните права на гражданите.

В Решение N 21/1996 г. КС прие, че съгласно чл. 98, т. 2 от Конституцията програмно време по БНТ и БНР задължително се предоставя единствено на Президента, като тази възможност за други държавни органи или институции трябва да се решава законодателно по целесъобразност, но при строго спазване на конституционните принципи. В същото време КС не е решил, че привилегията за право на обръщение от други държавни органи или институции е противоконституционна. По

принцип от това следва, че такива права за обръщения по БНР и БНТ от държавни органи или институции не накърняват правата на гражданите, съгласно чл. 6, ал. 1 от Конституцията, нито съществува опасност за нарушаване на принципа на политическия плурализъм, съгласно чл. 11 от Конституцията.

В същия контекст не са нарушени свободата на съвестта и свободата на мисълта, съгласно чл. 37, ал. 1, както и правото да се изразява мнение съгласно чл. 39 от Конституцията. Правото на обръщение по БНР и БНТ от други държавни органи или институции не може да се интерпретира като цензура върху средствата за масова информация, т.е. необосновано се твърди, че е нарушена нормата на чл. 40 от Конституцията.

В чл. 52, ал. 1 от ЗРТ е спазен конституционният принцип за равнопоставеност и независимост на законодателната, изпълнителната и съдебната власт, като е предоставена еднаква възможност за обръщение по БНР и БНТ от всички власти и институции. Евентуалното лишаване от такава възможност за обръщение би противоречило на чл. 41, ал. 2 от Конституцията, тъй като ограничава възможността на гражданите да получават информация от държавни органи или институции по въпроси, представляващи за тях законен интерес.

Като се вземе предвид изложеното считаме, че няма основание чл. 52, ал. 1 от ЗРТ да се обяви за противоконституционен.

IX. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 67, т. 2 от ЗРТ в частта му “груби”

В искането на групата народни представители се твърди, че чл. 67, т. 2 от ЗРТ в частта му “груби” противоречи на чл. 5, ал. 3 от Конституцията, поради факта, че в ЗРТ липсва легална дефиниция на това понятие.

Липсата на легална дефиниция в Допълнителните разпоредби на ЗРТ по отношение на понятието “груби” нарушение относно чл. 67, т. 2 се дължи на факта, че съществува огромно разнообразие от хипотези, всяка от които следва да бъде оценявана въз основа на конкретния случай.

Позоваването на противоречие с чл. 5, ал. 3 от Конституцията е също така необосновано. В този случай вносителите

на искането некоректно приравняват престъплението с административното нарушение.

Имайки предвид изложеното считаме, че няма основание да се обяви за противоконституционна разпоредбата на чл. 67, т. 2 от ЗРТ.

Х. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 93, ал. 1; чл. 94 и чл. 96 от ЗРТ

В искането си групата народни представители атакува принципа за въвеждане на месечни такси за формиране на фонд "Радио и телевизия" като се позовава на чл. 60, ал. 1 от Конституцията.

Въвеждането на месечни такси и формирането на фонд "Радио и телевизия" е единственият начин за въвеждане на обществен модел на финансиране, съответстващ на обществения статут на БНР и БНТ. В мотивите си към Указ N 353 за ново обсъждане на ЗРТ Президентът отбелязва: "Критерият, установен в разпоредбата на чл. 93 за определяне на месечна такса за приемане на радио- и телевизионна програма, въз основа на всеки регистриран електромер, независимо от броя на притежаваните радио- и телевизионни приемници, е безспорно единствено възможен....Струва ми се, че не е невъзможно текстът да бъде променен така, че да дава възможност от кръга на заплащащите тази услуга, въз основа на регистриран електромер, да бъдат изключени тези граждани, които нямат радио- и телевизионни приемници."

Законодателят прие препоръките на Президента, като бе създадена възможност гражданите да се освобождават от такси чрез декларации, в случай, че не притежават приемници. В искането се твърди, че разпоредбите на ЗРТ за таксите за приемане на програми противоречат на чл. 60, ал. 1 от Конституцията поради факта, че те не са съобразени с техните доходи и имущество. Твърди се, че електромерът е произволно имущество, което не е свързано с приемането на програми (каквито са радио- и телевизионният приемник), т.е. явява се противоречие с конституционното изискване на чл. 60, ал. 1.

При въвеждане на модела на заплащане въз основа на всеки регистриран електромер, законодателят е възприел електромера като идентификационна точка за домакинство и икономизация на механизма за събиране на такси, без да е необходимо НСРТ да изгражда специална за целта мрежа и

администрация. От друга страна, практически е невъзможно да се изгради система за идентификация на притежаваните от домакинствата радио- и телевизионни приемници. Чрез декларациите, съгласно чл. 93, ал. 3, се изключва кръгът от лица, които не приемат радио- и телевизионни програми. Посредством чл. 96 от ЗРТ се изключват и гражданите с увредени слух и зрение, което е практика в някои европейски страни. По този начин законодателят се е съобразил с мотивите по вето на Президента, като размера от 0.6% от минималната работна заплата удовлетворява както изискването за поносимост на таксите от домакинствата, така и изискването за ефективно формиране на фонд "Радио и телевизия".

Като се има предвид изложеното считаме, че е необосновано да бъдат обявени за противоконституционни разпоредбите на чл. 93, ал. 1; чл. 94 и чл. 96 от ЗРТ.

XI. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 93, ал. 4 от ЗРТ

В искането се твърди, че чл. 93, ал. 4 противоречи на чл. 33, ал. 1 от Конституцията, регламентиращ неприкосновеността на жилището.

В чл. 33, ал. 1 от Конституцията е регламентирана възможност за достъп на длъжностно лице до жилището в случаите, изрично посочени в Закона. В практиката съществува възможност за достъп на длъжностни лица до електромери, отоплителни системи, телефони и пр., които са в жилищата на гражданите, поради факта, че това е в обществен интерес. В този смисъл ЗРТ не поражда прецедент, поради което считаме, че искането за обявяването в противоконституционност на чл. 93, ал. 4 от ЗРТ е необосновано.

XII. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 102, т. 2 и т. 3 от ЗРТ

В искането си до Конституционния съд групата народни представители твърди, че чл. 102, т. 2 и т. 3 от ЗРТ противоречат на чл. 19, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията, т.е. създават се условия за монополизъм, нелоялна конкуренция и се застрашава свободната стопанска инициатива.

Частните оператори за радио- и телевизионна дейност дължат първоначални и годишни лицензионни такси, независимо

дали средствата отиват в приходната част на бюджета или във фонд "Радио и телевизия". И в двата случая чрез преразпределителен механизъм се осъществява финансиране на БНР и БНТ. Това е така, защото БНР и БНТ са национални, обществени оператори, служещи на интересите на цялото общество, което естествено ги поставя в неравнопоставеност с останалите радио- и телевизионни оператори. Независимо от това, обаче, БНР и БНТ също плащат лицензионни такси. От друга страна, от фонд "Радио и телевизия" се финансира НСРТ, който като независим регулаторен орган обслужва интересите на цялото общество.

Съгласно чл. 103, т. 3, т. 4 и т. 5 от ЗРТ е дадена възможност на частните обществени оператори за радио- и телевизионна дейност да използват разходната част на фонд "Радио и телевизия" за обществено значими проекти.

Като се има предвид изложеното считаме, че чл. 102, т. 2 и т. 3 не би следвало да бъдат обявени за противоконституционни.

ХІІІ. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 4 и чл. 111, т. 6 от ЗРТ

В искането до КС се противопоставят чл. 105, ал. 4 и чл. 111, т. 6 от ЗРТ на конституционната разпоредба на чл. 19, ал. 2.

Като основание за това се изтъква, че ЗРТ не гарантира еднакви правни условия за стопанска дейност на всички субекти чрез ограниченията на чл. 105, ал. 4 от Закона.

Искането за отмяна на чл. 111, т. 6 от ЗРТ е във връзка с изискването на декларация за отсъствие на обстоятелствата по чл. 105, ал. 4.

Нормата на чл. 19, ал. 2 от Конституцията гарантира еднакви правни условия за стопанска дейност на всички граждани и юридически лица. Тази гаранция, обаче, е в рамките на конституционните норми и законите на страната, т.е. "правото на свободна стопанска инициатива няма абсолютен характер", както е отбелязано от КС. В този контекст е нормата на чл. 58, ал. 1 от Конституцията. В отделните сектори на стопанския живот законодателят има правата и задълженията да дефинира конкретните условия на свободната стопанска инициатива. Тези условия се определят от общественения интерес и законовите гаранции за останалите граждани и юридически лица. В този смисъл КС се е произнесъл

чрез Решение N 18 от 1997 г. по к.г. N 12/1997 и Решение N 6/1997 по к.г. N 32/1996.

В чл. 105, ал. 4 от ЗРТ са отразени ограниченията за кандидатите за лицензии за радио- и телевизионна дейност. Кръгът, очертаващ ограниченията, обхваща юридически лица с отнето или отказано разрешение за застрахователна дейност, юридически лица, занимаващи се с изпирането на пари и юридически лица, обявени в несъстоятелност или ликвидация. Видно е, че изискванията на чл. 105, ал. 4 гарантират законен и достатъчен финансов ресурс за осъществяване на радио- и телевизионна дейност. Тези ограничения са съобразени с интересите на обществото и правовия ред в страната.

В този смисъл считаме, че искането за обявяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 4 и чл. 111, т. 6 от ЗРТ е неаргументирано.

XIV. Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 111, т. 8 от ЗРТ

В искането до КС се твърди, че текстът на чл. 111, т. 8 от ЗРТ, който изисква програмна концепция, програмен проект, програмен профил и програмна схема от кандидатите за лицензия, е противоконституционен във връзка с чл. 39, ал. 1 и чл. 40 ал. 1 от Конституцията и във връзка с Решение N 21/1996 г. на Конституционния съд.

Нормата на чл. 111, т. 8 от ЗРТ, изискваща представяне пред НСРТ на програмни проекти, концепции, профили, схеми и списък на допълнителни радио- и телевизионни услуги, се налага по следните съображения:

1. Без посочените документи, кандидатстващият за лицензия не може да се идентифицира от НСРТ като обществен или търговски оператор по смисъла на чл. 4 и изискванията на чл. 5 и чл. 6 от ЗРТ.

2. Без изискваните програмни документи НСРТ не може да прецени дали е спазено изискването на чл. 10, ал. 2 от ЗРТ, което регламентира най-малко 50% от общото годишно програмно време да бъде предназначено за европейска и българска аудио-визуална или аудио-продукция.

3. Без изискваните документи НСРТ не може да прецени спазена ли е нормата на чл. 10, ал. 3 от ЗРТ, която указва, че най-малко 10% от годишното програмно време се дава на външни продуценти.

4. Без изискваните документи НСРТ не може да установи гарантирани ли са авторските и сродните им права, както и достъпът на порнопродукти до подрастващите.

Дейността на НСРТ като лицензиращ орган се обезмисля без предварително запознаване с програмната готовност на кандидата за лицензия. Утежнява се дейността на НСРТ и в качеството му на контролен орган в интерес на цялото общество.

Съгласно ЗРТ, НСРТ няма вменени правомощия да изменя, допълва и подменя предоставените, съгласно т. 8, документи от кандидата за лицензия. Членовете на НСРТ имат задължението да опазват информацията по предоставените им документи.

Във връзка с изложеното считаме, че не са налице условия за предварителна цензура от страна на НСРТ.

В този смисъл считаме, че не е основателно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 111, т. 8 от ЗРТ.

XV. Относно искането за обявяване на противоконституционност на § 9 от ЗРТ

В искането на групата народни представители се твърди, че § 9 от ЗРТ нарушава нормите на чл. 19, ал. 1 и ал. 2 и чл. 18, ал. 6 от Конституцията.

БНТ е национален обществен оператор с монополно положение на ефирния медия пазар до лицензирането на частен телевизионен оператор с национално покритие.

Посоченият от вносителите на искането чл. 19, ал. 2 от Конституцията регламентира, че Законът предотвратява злоупотребата с монополизма, неоялната конкуренция и защитава потребителя. В този смисъл следва да се интерпретира и § 9 от ЗРТ, който ограничава монополното положение на БНТ до появата на частен телевизионен оператор с национално покритие. След лицензирането на частен телевизионен оператор с национално покритие отпадат ограниченията за рекламно време на БНТ, поради факта, че тя вече няма монополно положение на ефирния медия пазар.

Като се има предвид гореизложеното считаме, че няма основания § 9 от ЗРТ да се обяви за противоконституционен.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Като се има предвид изложеното по всички раздели на искането на група народни представители за обявяване на противоконституционност на посочените разпоредби на ЗРТ, Комисията по културата и медиите счита, че искането трябва да бъде отхвърлено изцяло.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО КУЛТУРАТА И МЕДИИТЕ:**

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ